

Kommittédirektiv

Genomförande av ILO:s konvention (nr 188)
om arbete ombord på fiskefartyg

Dir.
2011:2

Beslut vid regeringssammanträde den 13 januari 2011

Sammanfattning

En särskild utredare ska utreda konsekvenserna för fiskare och fiskerinäringen av att Sverige ratificerar ILO:s konvention (nr 188) om arbete ombord på fiskefartyg.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 december 2011.

Bakgrund

Internationella arbetskonferensen (ILO) antog den 14 juni 2007 konvention nr 188 om arbete ombord på fiskefartyg. Konventionen och den därtill hörande rekommendationen (nr 199) antogs efter flera års konsultationer med ILO:s medlemsstater (International Labour Organisation). Bakgrunden var ett behov av att revidera ett antal internationella ILO-konventioner som särskilt rörde fiskerinäringen så att de skulle bli aktuella och nå ett större antal av världens fiskare, särskilt de som arbetar ombord på mindre fiskefartyg. Revideringsbehovet avsåg följande konventioner: konventionen (nr 112) om minimiålder (fiskare) 1959, konventionen (nr 113) om läkarundersökning (fiskare) 1959, konventionen (nr 114) om fiskares anställningsavtal 1959 och konventionen (nr 126) om besättningens bostäder (fiskare) 1966.

Konventionens syfte och innehåll

Syftet med konventionen om arbete ombord på fiskefartyg är att säkerställa att fiskare har anständiga arbetsförhållanden ombord på fiskefartyg med hänsyn till minimikrav på arbete ombord, arbetsförhållanden, bostäder och livsmedel, arbetsmiljö och hälsoskydd samt sjukvård och social trygghet. De nya reglerna innebär också att ett större antal av världens fiskare omfattas av de internationella reglerna, genom att mindre fiskefartyg numera inkluderas.

Del I av konventionen innehåller definitioner och tillämpningsområden. Yrkesfiske innebär enligt konventionen allt slags fiske i hav, floder, sjöar och kanaler med undantag av husbehovsfiske och fritidsfiske. I definitionerna görs dock skillnad på storlek på fartyg och den tid som de stannar till sjöss. Storleken på fartyg delas upp i större eller mindre än 24 meters längd. Tiden till sjöss och storleken avgör vilka regler som omfattar respektive fiskefartyg och dess ägare och besättning.

Konventionen definierar i del I, artikel 1 punkt d att fiskefartygsägare är fiskefartygets redare eller annan organisation eller person såsom en manager, agent eller tidsbefraktare som har tagit över ansvaret för fartygets drift från ägaren och som vid övertagandet av detta ansvar har gått med på att ta över det ansvar och de skyldigheter som vilar på fiskefartygsägare enligt konventionen. Detta gäller oberoende av om någon annan organisation eller person tar visst ansvar eller uppfyller vissa skyldigheter på uppdrag av fiskefartygets ägare.

Fiskare enligt konventionen är varje person som är anställd eller sysselsatt i någon funktion eller utför någon syssla på ett fiskefartyg, inklusive personer som arbetar ombord och som får betalning grundad på andel i fångsten. Detta innebär att en ägare både är fiskefartygsägare och fiskare om han eller hon medföljer fartyget och utför arbete ombord. Denna person kan även vara befälhavare ombord med det ansvar som följer med den rollen. Vid ensamarbete ombord är den fiskare ombord som fiskar även befälhavare. Enligt artikel 2 punkt 1 är konventionen tillämplig på alla fiskare och fiskefartyg som sysslar med yrkesfiske om inte annat föreskrivs i konventionen.

Del II omfattar allmänna principer angående genomförandet av konventionen samt vilka skyldigheter som åligger fiskefartygsägaren, befälhavaren och fiskaren.

Del III innehåller minimikrav för arbete ombord på fiskefartyg t.ex. minimiålder för att arbeta ombord och krav på läkarintyg.

Del IV innehåller regler om tjänstgöringsförhållanden som bemanning och vilotider, arbetsavtal, fiskares hemresa, rekrytering, arbetsförmedling samt betalning av fiskare.

Del V rör bostäder och livsmedel ombord.

Del VI omfattar regler om sjukvård, hälsoskydd och social trygghet. Regler finns om vilken minimistandard på medicinsk utrustning och kommunikationsutrustning som är nödvändig för att upprätthålla en tillräcklig grad av sjukvårdsberedskap ombord samt sörja för förebyggande åtgärder. Regler finns också om krav på skyddskläder och övrig säkerhetsutrustning som anses nödvändig ombord för att arbetet med fisket ska kunna bedrivas på ett säkert sätt. Fiskarnas tillgång till det sociala trygghetssystemet regleras också.

Del VII reglerar genomförande och tillämpning av konventionen samt tillsynsverksamhet.

Del VIII reglerar hur bilagorna I, II och III till konventionen kan ändras.

Del IX innehåller konventionens slutbestämmelser. Här regleras hur konvention ska träda i kraft och hur den kan sägas upp. Konventionen träder i kraft 12 månader efter den dag då ratifikationer av tio medlemsstater, av vilka åtta är kuststater, har registrerats hos Internationella arbetsbyråns generaldirektör.

Hinder mot att ratificera konventionen

ILO-kommittén har, efter att ha remitterat frågan till berörda myndigheter, i ett yttrande den 21 oktober 2009 (ILO-kommitténs dnr 08/2008) ansett att den i nuläget inte kan tillstyrka att Sverige ratificerar konventionen. Anledningen till detta är att remissinstanserna pekat på ett stort antal hinder för ratifikation.

Remissinstanserna har pekat på bl.a. följande moment i konventionen som saknar eller kan sakna motsvarighet i svensk rätt.

Konventionen är tillämplig på alla fiskare och alla fiskefartyg som sysslar med yrkesfiske. Yrkesfiskare i Sverige är som regel att anse som egenföretagare. Konventionens tillämpningsområde går utöver detta.

Konventionens minimikrav för arbete ombord på fiskefartyg bl.a. när det gäller krav på minimiålder samt läkarundersökning och läkarintyg synes inte heller överensstämma med gällande svenska regler.

Kravet i konventionen på att medlemsstaterna ska lagstifta om att alla fiskare ska omfattas av ett arbetsavtal är inte uppfyllt i svensk lagstiftning. De flesta fiskare är inte anställda utan är egna företagare och får del av fångsten enligt ett s.k. lottsystem i enlighet med gammal tradition.

Tillräckliga bestämmelser om bostäder ombord på fiskefartyg torde saknas i svensk lagstiftning för att uppfylla konventionens krav.

Konventionens krav på att fartygsägaren ska ha ansvar för hälsoskydd och sjukvård för alla fiskare ombord synes inte heller vara uppfyllt i svenska lagstiftning.

Arbetstagarledamöterna i ILO-kommittén har reserverat sig mot beslutet att inte tillstyrka ratifikation.

Europeiska unionens råd har den 7 juni 2010 bemyndigat EU:s medlemsstater att ratificera konventionen (rådets beslut 2010/321/EU av den 7 juni 2010 om bemyndigande för medlemsstaterna att i Europeiska unionens intresse ratificera ILO:s konvention om arbete i fiskerieringen från 2007 [konvention nr 188]). I samma beslut uppmanades medlemsstaterna att vidta mått och steg för att, helst före den 31 december 2012, ratificera konventionen.

Uppdraget

Fiskares arbets- och levnadsvillkor ombord på svenska fiskefartyg bör vara likvärdiga med dem som gäller för sjömän ombord på övriga svenska fartyg.

Med denna utgångspunkt ska utredaren utreda konsekvenserna för fiskare och fiskerinäringen av att Sverige ratificerar ILO:s konvention (nr 188) om arbete ombord på fiskefartyg.

Utredaren bör härvid särskilt beakta att flertalet fiskare inom yrkesfisket i Sverige betraktas som egenföretagare. Även lottkarlar, dvs. fiskare som deltar i fisket och har en andel i fångsten utan att äga det fartyg som används för fisket, betraktas som egenföretagare. Det pågår för närvarande inom Regeringskansliet ett arbete med ett förslag till ny fiskevårdslag. Utredaren bör därför vid sin analys av konsekvenserna av en ratifikation av konventionen särskilt beakta de förslag som lämnas i Fiskelagsutredningens betänkande ”Med fiskevård i fokus – en ny fiskevårdslag” (SOU 2010:42) och det fortsatta arbetet med betänkandet inom Regeringskansliet.

Kravet i konventionen på att alla fiskare ska omfattas av ett arbetsavtal är inte uppfyllt i svensk lagstiftning. De flesta fiskare är inte anställda utan är egna företagare. Utredaren ska särskilt se över konsekvenserna av en ändring av att samtliga arbetstagare ska omfattas av arbetstidsavtal och därigenom vilotidsreglerna.

Särskilt konsekvenserna för det kustnära- och småskaliga fisket ska belysas.

Utredaren ska lämna förslag till de författningsändringar som är nödvändiga för att undanröja eventuella hinder för en ratificering. Författningsförslagen bör så långt det är möjligt och lämpligt arbetas in i det befintliga regelverket för sjömän.

Utredaren ska särskilt beakta hur tillsynen ska bedrivas och vilka konsekvenser i form av personalbehov och kostnader i övrigt detta får för tillsynsmyndighetens verksamhet inom området.

Utredaren ska samråda med arbetsmarknadens parter inom fiskerinäringen.

Utredaren ska lägga särskild vikt vid att förenkla för företagen, t.ex. åtgärder som minskar företagens administrativa kostnader eller som ger en märkbar förändring i företagens vardag. Utredaren ska lämna en konsekvensbedömning av de föreslagna åtgärderna. Om de föreslagna åtgärderna innebär kostnader för det allmänna ska finansieringsförslag lämnas. Om de föreslagna

åtgärderna innebär kostnader för företag ska utredaren samråda med Näringslivets regelnämnd.

Redovisning av uppdraget

Uppdraget ska redovisas senast den 30 december 2011.

(Näringsdepartementet)